

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Drammensveien 288
Postboks 578,
1327 Lysaker
Tlf: 21 02 18 00
Faks: 21 02 18 01
postmottak@nokut.no
www.nokut.no

Saksbehandler: Ingvil Urdal

Vår ref:

Vår dato: 25.03.2015

Dir. tlf:

14/702-4

Deres ref:

Deres dato:

Svar på høring om NOU 2014: 14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg

Vi viser til høring om NOU 2014:14 *Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg*, med høringsfrist 25. mars 2015.

1 Sammendrag

NOKUT deler langt på vei utvalgets virkelighetsbeskrivelse av fagskolesektoren. Flere av tiltakene som presenteres i innstillingen vil etter vår vurdering bidra til et nødvendig løft i fagskolens kvalitet. Etter NOKUTs mening finnes det innenfor fagskolesektoren for mange eksempler på aktører som har små og fragmenterte fagmiljøer, og vår erfaring tilsier at profesjonell styring og ledelse mangler ved flere institusjoner. NOKUT ønsker velkommen et kommende arbeid for kvalitetsheving i sektoren.

Vi vil innledningsvis løfte fram tre hovedanliggender i møte med innstillingen. For det første mener vi det er behov for å gå dypere inn i problematikken rundt opptak/overgang mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning. For det andre treffer de mest omfattende tiltaksforslagene i innstillingen kun offentlige skoler og private skoler som ønsker institusjonsakkreditering, mens behovet for kvalitetsheving blant de små fagskolene ikke blir behandlet i tilstrekkelig grad. Vårt tredje hovedanliggende gjelder styringsstrukturen til fagskolen og går på at tiltakene samlet sett ikke i tilstrekkelig grad møter behovet for mer helhetlig og strategisk styring og behovet for et overordnet organ for - og av - de som driver fagskolene.

Vi har delt vårt høringssvar i to deler: I første del gjør vi rede for vårt syn i de tre prinsipielle spørsmålene som er skissert ovenfor: 1) fagskolens plass i det tertiære utdanningssystemet, 2) virkemidler som treffer små aktører og 3) styringsstrukturen. I andre del svarer vi på de viktigste tiltakene utvalget fremmer som berører kvalitet i utdanningen.

2 NOKUTs generelle kommentarer til utredningen

2.1 Fagskolens plass i det tertiære utdanningssystemet

Utvalget drøfter en rekke tiltak som innebærer en tilnærming mellom fagskolen og høyere utdanning. Dette gjelder spørsmål om overgangsordninger, studiepoeng i fagskolen, maksimumslengde for fagskoleutdanning og endring av opptakskrav. Utvalget etterlyser mer hensiktsmessige overgangsordninger mellom fagskole og høyere utdanning.

Grunnleggende sett vil NOKUT fremholde at man ikke stimulerer til faglig kvalitet gjennom å legge til rette for flere automatiske overgangsordninger eller rettigheter til opptak etter fullførte fagskoleutdanninger. NOKUT mener at institusjonene heller i langt større grad må anvende faglige vurderinger av søkerne med tanke på opptak til høyere utdanning, eller ved spørsmål om innpassing av faktisk kompetanse, og dertil utarbeide faglig begrunnede overgangsordninger mellom fagskoleutdanning og studieprogram innen høyere utdanning. Dersom en søker har den relevante kompetansen for opptak eller innpassing, må det ikke ligge formelle hindringer i veien for et videre utdanningsløp – det være seg innenfor fagskolesystemet eller innenfor høyere utdanning. Nødvendige verktøy i denne sammenhengen vil være vurdering på bakgrunn av læringsutbyttebeskrivelser, samt realkompetansevurderinger.

NOKUT vil advare mot ordninger som i hovedsak fjerner hindringer på systemnivå, uten at man vurderer om de konkrete kandidatene har den faktiske kompetansen som er nødvendig for å starte på et studium, eller bli innpasset i et studieløp. Dette kan man også gjøre gjennom en forhåndsgodkjenning av hele fagskoleutdanninger etter mønster av dagens Y-vei. Hvis man lykkes med å få på plass en praksis der faglig kompetansevurdering vil være det normale, og ikke automatiske godkjenningsordninger, vil det være lettere å diskutere de nedenstående spørsmålene mer åpent.

Overgangsordninger mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning. NOKUT mener man må diskutere hvilken rolle fagskolen skal spille i det tertiære utdanningssystemet, og hva slags behov i samfunnet fagskolene skal dekke i forhold til høyere utdanning, før man setter i verk tiltak som kan bidra til å viske ut grensen mellom disse to. Etter NOKUTs syn er det sentrale i spørsmål rundt overgangsordninger i all tertiærutdanning (mellom fagskoleutdanninger, mellom høyere utdanninger og mellom fagskoleutdanninger og høyere utdanninger) om studentene har fått et læringsutbytte som gjør en overgang hensiktsmessig. Det er den indre faglige sammenhengen som må være avgjørende når overgang mellom sektorer og innad i sektorer vurderes. Vi advarer derfor mot å skape flere automatiske overgangsordninger enn i dag.

Utvalget foreslår å styrke og videreutvikle ordninger for innpass, slik som y-veien og kombinerte utdanningsprogrammer. Samtidig peker de på at det finnes hensiktsmessige overgangsordninger allerede i dag, både gjennom bestemmelser om innpass og fritak i universitets- og høyskoleloven og forskrift om fagskoleutdanning, og i de etablerte ordningene som finnes for forhåndsdefinert uttelling mellom fagskole og høyere utdanning.

NOKUT mener at en vurdering av utdanningsprogrammers/studenters inntakskompetanse og læringsutbytte må være det førende prinsippet i spørsmål om innpass av utdanning. Det er lite sannsynlig i de nærmeste årene at Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) kan benyttes alene som et selvstendig virkemiddel for automatisk innpassing.

Den enkelte institusjon må gjøre en reell faglig vurdering av utdanningsprogrammet/kandidaten, og sikre at det er en indre faglig sammenheng i det som det søkes innpass for, og den aktuelle utdanningen det søkes innpass i. Hvis man legger dette prinsippet til grunn, er det ikke viktig om fagskoleutdanning måles i fagskolepoeng eller studiepoeng. Hvis betegnelsen «fagskolepoeng» i seg selv skaper kunstige hindre for overganger, noe vi mener det er grunn til å tro, er det ikke hensiktsmessig å beholde begrepet «fagskolepoeng». Forutsatt at det er læringsutbyttet som

ligger til grunn for innpassing, kan vi ikke se at det er noe i veien for å innføre studiepoeng i fagskolen.

Eventuelle kombinerte fagskole- og høyere utdanningsprogrammer. NOKUT er kjent med at det eksisterer utdanningsprogrammer som både er fagskoleutdanning og høyere utdanning. Vi ser av vårt tilsyn med eksisterende utdanning at kombinerte programmer mellom høyere utdanning og fagskoleutdanning byr på visse utfordringer. Ulik startkompetanse blant studentene medfører at studentene ikke har felles faglige forutsetninger til å følge undervisningen i utdanningen. Videre kan det være uklart hvilket nivå i NKR studentene undervises på, ved at studiet ikke er tilstrekkelig FoU-basert til at det er på det nivået man forventer av høyere utdanning, eller at innhold eller undervisning for fagskolestudentene ikke i tilstrekkelig grad bygger på den yrkesfaglige kompetansen de har oppnådd gjennom sine fagbrev. Kombinerte utdanningsprogrammer må derfor inneholde en tydelig arbeidsdeling mellom høyere utdanning og fagskoleutdanning, med differensierte studieløp som tar hensyn til studentenes forkunnskaper og opptaksgrunnlag.

Maksimumslengde for fagskoleutdanning. I kapittel 9.3.1 diskuterer utvalget muligheten til å forlenge maksimumslengden på fagskoleutdanning. Komiteen er splittet i spørsmålet, og det er ikke med forslag til tiltak om dette i den samlede tiltakslisten. Spørsmålet om en eventuell utvidelse av fagskoleutdanning til tre år henger også sammen med en vurdering av forholdet mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning. En utvidelse av maksimumslengden på fagskoleutdanning kan skape uklarhet i arbeidsdelingen mellom profesjonsrettet bachelorgrad på én side og treårig fagskoleutdanning på den andre. NOKUT mener at det avgjørende i dette spørsmålet må være hva som er mest hensiktsmessig ut fra kvalitetskrav og ut fra arbeidslivets behov for kompetanse. Hvis behovene fra arbeidslivet og vilkårene for å oppfylle lovens intensjon tilsier treårige utdanninger, bør det være førende. Nasjonalt utvalg for teknisk fagskoleutdanning (*NUTF*) har spilt inn til NOKUT at det blir stadig vanskeligere å presse inn på to år det nødvendige faglige innholdet i de tekniske fagskoleutdanningene og samtidig imøtekomme det som kreves i takt med bransjens økende kompetansebehov. Siden det er et tydelig behov for treårige utdanninger på fagskolenivå, mener vi det er fornuftig med en utvidelse av maksimumslengden for fagskoleutdanning. Det krever imidlertid en klar grensedragnings mot profesjonsrettet høyere utdanning.

Endring av mulig startpunkt for fagskoleutdanning. Utvalget mener at fagskoleloven bør endres slik at utdanningene defineres til å være «på nivå over» videregående opplæring (vgo) i stedet for «å bygge på». Slik dagens fagskolelov tolkes, kan ikke opptak til en fagskoleutdanning forutsette at man har praktisert et yrke etter at man fikk fagbrev. Det er en forutsetning at fagskoleutdanning er en direkte forlengelse av vgo-nivå, på et høyere nivå. Nyansesforskjellen ved at fagskoleutdanning er «på nivå over» vgo, åpner for etablering av videreutdanninger hvor det forutsettes noe mer enn fagskoleutdanning til grunn for opptak. NOKUT mener forslaget vil bidra til en kvalitetsheving i sektoren, fordi utdanningene på den måten kan tilpasses bedre til arbeidslivets behov og være mer relevant i et livslangt læringsperspektiv, samtidig som fagskolens særpreg som korte yrkesrettede utdanninger på nivå over vgo blir ivaretatt.

2.2 Virkemidler som også treffer små aktører

Større og mer robuste institusjoner med god administrativ kapasitet, profesjonell styring og ledelse samt sterkere fagmiljøer er nødvendig for å få til en kvalitetsheving i fagskolesektoren. En hovedinnvending mot innstillingen er at noen av de mest sentrale tiltakene for å nå disse målene kun treffer deler av sektoren. Det gjelder forslaget om en betydelig reduksjon av antall fagskoler, og forslaget om innføring av institusjonsakkreditering for fagskoler.

Erfaringer fra NOKUTs tilsynsarbeid viser at kvalitetsutfordringene er store ved mange små fagskoler. Lite profesjonell drift, liten administrativ kapasitet og kompetanse samt små og sårbare fagmiljøer, er vanlige utfordringer blant de minste skolene. Det er derfor avgjørende at tiltak for kvalitetsheving også treffer de institusjonene som enten ikke oppfyller kravene til institusjonsakkreditering, eller som ikke ønsker en slik status. Det vil gjelde mange skoler som er organisert som aksjeselskaper, som trolig i liten grad vil ønske offentlig støtte da det vil hindre at aksjonærene kan ta ut utbytte. Det kan også gjelde skoler med små spesialiserte fagmiljøer, eller små skoler som av andre grunner ikke er i stand til å oppfylle kravene. Hvis dette problemet ikke adresseres, står vi i fare for å legge til rette for en kvalitetsheving i deler av fagskolesektoren, mens den resterende delen av sektoren blir liggende etter. En kvalitetsheving i sektoren forutsetter derfor at det innføres vesentlig strengere krav enn i dag også til mindre skoler som ikke får institusjonsakkreditering. Eksempelvis kan det stilles krav om profesjonelle styrer, administrativ kompetanse og kapasitet, samt krav om fast ansettelse av undervisningspersonell når tilbydere søker om akkreditering av utdanninger.

Det er en forutsetning at fagskolesektoren har stor fleksibilitet for at den skal kunne imøtekomme arbeidslivets ulike behov på en god måte. En fleksibel fagskolesektor kjennetegnes av mangfold i fagskolenes fagtilbud, størrelse og organisasjonsform. Både de små og de private skolene spiller en viktig rolle for å sikre mangfold og fleksibilitet i sektoren. Strengere krav for akkreditering av utdanninger bør ikke gå på bekostning av fleksibiliteten hvis det ikke er tungtveiende kvalitetsmessige grunner til det. Vi mener imidlertid at strengere krav til små institusjoner snarere kan øke fleksibiliteten, fordi det vil bidra til mer solide institusjoner og dermed føre til raskere godkjenning av nye utdanninger i takt med arbeidslivets skiftende kompetansebehov.

Fagskolenes størrelse og robusthet er sentralt for kvaliteten i utdanningen. Vi mener derfor at NOKUT bør tas med i dialogen om en eventuell kritisk nedre grense for størrelsen på institusjonsakkrediterte fagskoler.

2.3 Styringsstrukturen

NOKUT deler utvalgets syn på at det er behov for mer helhetlig og strategisk styring av fagskolesektoren hele veien fra regjeringensnivå og ned til de enkelte institusjonene. En rekke av utvalgets tiltaksforslag vil etter vårt skjønn bidra positivt i en slik retning. Overføring av eierskapet og det helhetlige ansvaret for fagskolesektoren til staten vil bidra til mer enhetlig styring og forvaltning av den tertiære utdanningssektoren, og gjøre det enklere å dimensjonere utdanning med henblikk på regionale og nasjonale behov også på tvers av lokale prioriteringer. Fullfinansiering av fagskolene vil gi skolene økt forutsigbarhet, samtidig som resultatbasert finansiering med utviklingsmidler vil gi insentiver til utviklingstiltak ved de enkelte fagskolene. Institusjonsakkreditering vil på sin side bidra til mer robuste institusjoner med sterkere fagmiljøer, samt en mer dynamisk og omstillingsdyktig sektor.

Utvalget foreslår at mandatet til og sammensetningen av Nasjonalt fagskoleråd revideres, uten at de gir noen råd om hvilken retning mandatet og sammensetningen av rådet bør gå i. NOKUT mener det er mest hensiktsmessig å diskutere hva som er en egnet styringsstruktur, gitt at de sentrale forslagene fra utvalget blir implementert, før man diskuterer hva som kan og bør gjøres med fagskolerådets mandat og sammensetning.

Arbeidslivets påvirkningsmuligheter overfor fagskolesektoren er foreslått betydelig styrket av utvalget. Utvalget foreslår at det opprettes nasjonale fagråd, med god representasjon fra arbeidslivet. Fagrådene skal blant annet gi råd i forbindelse med dimensjonering, kvalitetsutvikling, opptak og nasjonale planer innenfor eget fagområde. I tillegg er det foreslått krav om ekstern representasjon med representanter fra arbeidslivet i fagskolenes styrer. NOKUT støtter

at det i en ny styringsstruktur vil være behov for å styrke arbeidslivets påvirkningsmuligheter både når det gjelder det faglige innholdet og dimensjoneringen av de ulike fagskole-utdanningene, slik at arbeidslivet får de kandidatene de trenger, i det antallet de trenger.

NOKUT må understreke at det også er behov for et overordnet organ for - og av - de som driver fagskolene, hvor de kan diskutere organisatoriske, juridiske og strukturelle spørsmål knyttet til fagskoledrift. Det er de som driver skolene til daglig, som har kompetanse i slike spørsmål og som bør delta i slike diskusjoner, og vi mener derfor at et slikt organ bør organiseres som en rektorkonferanse, tilsvarende UHR. NOKUT mener at mangelen på et slikt organ nettopp har bidratt til den fragmenteringen utvalgets rapport tegner et bilde av. Det er også behov for et slikt organ i andre sammenhenger, for eksempel når studentene eller NOKUT trenger en samtalepartner i studentspørsmål eller i overordnede spørsmål om kvalitet.

I rammen av det ovennevnte ønsker NOKUT velkommen en gjennomgang av mandat og sammensetning av Nasjonalt fagskoleråd. Det er ingen tvil om at mange diskusjoner profiterer på at de skjer i partssammensatt utvalg. Imidlertid kan det være nyttig å foreta en kritisk gjennomgang av hvordan ulike organer i sektoren er sammensatt. Man bør her avveie forholdet mellom de nasjonale fagrådene, et eventuelt rektormøte og et eventuelt nasjonalt fagskoleråd.

3 Vurdering av utredningens samlede liste over tiltaksforslag

I dette kapittelet har vi kun kommentert de av utvalgets tiltaksforslag som har størst betydning for utdanningskvaliteten.

Opptaksgrunnlag

Utvalget anbefaler

- at det bør være opp til hver enkelt akkrediterte fagskole å utarbeide bestemmelser om opptaksgrunnlag som er best egnet for de enkelte utdanningene. Fagskoler med godkjente utdanningstilbud bør forholde seg til gjeldende opptaksregler
- at Kunnskapsdepartementet utarbeider en nasjonal opptaksforskrift for fagskoler
- at det bør utarbeides nasjonale vurderingskriterier for realkompetansevurdering
- en nasjonalt koordinerende instans for opptak til fagskole

NOKUT støtter utvalgets anbefaling om at det bør utarbeides en nasjonal opptaksforskrift for fagskoler som setter en felles standard for opptak til fagskoler. Etersom opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanning er svært forskjellig for ulike utdanninger, må det imidlertid gis rom for unntak for enkelte utdanninger i en slik forskrift. En standardisering av opptaksreglement til fagskoleutdanning vil gi økt forutsigbarhet for søkere til fagskoler. Videre vil det innebære en sikring av startkompetansen til fagskolestudenter, som både ivaretar kvaliteten i utdanningen og dessuten kan bidra til å øke fagskolens anseelse. Dersom det utarbeides en nasjonal opptaksforskrift for fagskoleutdanning, mener vi det er naturlig at det også utarbeides nasjonale vurderingskriterier for realkompetansevurdering for å sikre en likere praksis mellom fagskolene.

En etablering av et nasjonalt koordinert opptak, slik utvalget anbefaler, vil kunne bidra til felles praksis for opptak til like utdanninger og sikre at opptak praktiseres i tråd med gjeldende lov- og regelverk. Mens utvalget foreslår at det skal være frivillig for fagskolene å innordne seg en slik opptaksordning, mener NOKUT at alle fagskoler bør inn under felles nasjonalt opptak. Det kan være hensiktsmessig at felles opptak også blir lagt under Samordna opptak, som allerede er etablert for høyere utdanning. Dette vil i tilfellet være en parallell til at nasjonal database for statistikk om fagskoleutdanning ble etablert som en underenhet av Database for statistikk om høgere utdanning (DBH).

Forslaget om at det bør være opp til hver enkelt akkrediterte fagskole å utarbeide bestemmelser om opptaksgrunnlag som er best egnet for de enkelte utdanningene, står etter vår vurdering i motstrid til forslaget om standardisering gjennom en nasjonal opptaksforskrift og et nasjonalt opptakskontor. Forslaget vil også redusere nytten av fagråd (se punkt 2.3 ovenfor). Det vil imidlertid være hensiktsmessig med en egen hjemmel i forskriften for spesielle faglige tilleggs-krav for enkelte utdanninger, etter innspill fra fagråd eller institusjonsakkrediterte fagskoler, slik som tilfellet er for høyere utdanning.

Styrking av studentenes rettigheter

Utvalget foreslår bestemmelser i fagskolelovgivningen som styrker studentenes rettigheter og at det innføres en plikt og rett for fagskolene til medlemskap i studentsamskipnader.

Tilfredsstillende studentvilkår er nødvendig for at studentene skal gjennomføre utdanningene på en god måte. Vi stiller oss derfor bak utvalgets anbefaling om å styrke fagskolestudentenes rettigheter og vilkår.

Overføring av eierskapet av de offentlige fagskolene til staten

Utvalget anbefaler at staten setter i gang en prosess for å overføre eierskapet av de offentlige fagskolene fra fylkeskommunene til staten.

NOKUT deler utvalgets syn på at statlig eie av de offentlige fagskolene vil bidra til mer helhetlig styring og utvikling av fagskolesektoren. Som utvalget påpeker, vil departementet enklere enn fylkeskommunene kunne se til regionale og nasjonale behov også på tvers av lokale prioriteringer. Hvis Kunnskapsdepartementet i tillegg til ansvaret for fagskoleloven får et tydeligere ansvar for finansiering og dimensjonering i sektoren, vil fagskolen dessuten få en sterkere plass i departementet. Det vil medføre at den tertiære utdanningssektoren ses mer i sammenheng, og at fagskolens rolle i samfunnet og i forhold til høyere utdanning synliggjøres.

Redusering av antallet fagskoler

Utvalget anbefaler

- at antallet fagskoler bør reduseres betydelig, for å skape solide fagmiljøer og styrke kvaliteten
- et anslag på mellom fem og ni offentlige fagskoler

NOKUT stiller seg bak utvalgets anbefaling om å igangsette en prosess for konsentrasjon av de offentlige fagskolene, og at også private fagskoler stimuleres til å slå seg sammen. En utvikling i retning av større og mer robuste institusjoner med sterkere fagmiljøer er etter NOKUTs vurdering nødvendig for å få til en kvalitetsheving i sektoren. Vi mener imidlertid det er uheldig at tiltaket bare treffer deler av sektoren. Spørsmålet om å finne virkemidler for kvalitetsheving som treffer hele bredden i sektoren, anser vi som sentralt i diskusjonen om den videre utviklingen i fagskolesektoren.

Innføring av institusjonsakkreditering for fagskolene

Utvalget anbefaler

- at det innføres institusjonsakkreditering etter bestemte kriterier for fagskoler, slik at fagskoler selv kan utvikle utdanningstilbud uten at NOKUT må godkjenne hvert enkelt tilbud
- institusjonsakkreditering som et absolutt krav for å søke offentlig finansiering
- at private skoler som blir akkreditert forespeiles offentlig støtte
- at ikke-akkrediterte institusjoner skal kunne få akkreditert enkeltutdanninger, slik som i dag, dog uten tilgang til offentlig støtte

NOKUT mener at det bør kunne gis institusjonsakkreditering til fagskoler etter bestemte kriterier. Kriteriene utvalget foreslår som krav til institusjonsakkreditering, som blant annet omfatter robusthet, kompetansekrav for undervisningspersonell, ledelsesstruktur og administrativ kapasitet, vil bidra til å styrke kvaliteten i utdanningene. Som utvalget påpeker, vil institusjonsakkreditererte skoler lettere kunne tilpasse seg endringer i samfunnets kompetansebehov, siden de selv kan utvikle utdanningstilbud uten å søke godkjenning hos NOKUT. Det ligger imidlertid en utfordring i at tiltaket kun treffer deler av sektoren, mens det er tydelig behov for virkemidler som bidrar til økt robusthet også blant små aktører.

NOKUT mener at det bør utredes muligheter for ulike grader av institusjonsakkreditering som gir ulike faglige fullmakter. Som et ytterpunkt bør det kunne gis institusjonsakkreditering med alle faglige fullmakter, men det bør også være mulighet for å gi institusjonsakkreditering med begrensede fullmakter.

Arbeid med institusjonsakkreditering vil føre til utgifter i NOKUT når skolene initialakkreteres, og videre økte løpende utgifter på grunn av behovet for syklisk gjennomgang av kvalitetssystemer.

Profesjonalisering av styrer og ledelse

Utvalget anbefaler

- nasjonale, lovfestede krav om ekstern representasjon i styrene til fagskolene (primært sentrale personer i lokalt og regionalt arbeidsliv)
- å lovfeste krav om at undervisningspersonale og studenter skal være representert i styrene for offentlige og private fagskoler
- å lovfeste krav om at rektor ved offentlige fagskoler (og private med institusjonsakkreditering) ansettes av fagskolens styre

NOKUT mener det er viktig å sikre arbeidslivet involvering i og eierskap til fagskolesektoren for å styrke tilknytningen mellom fagskolenes utdanningstilbud og arbeidslivets kompetansebehov. Det sikrer at utdanningene i fagskolesektoren til enhver tid har relevans. Vi ser i vårt tilsynsarbeid et tydelig behov for profesjonalisering av styrene ved fagskolene. Krav om ekstern representasjon i styrene kan bidra positivt i så måte, og vi stiller oss derfor bak utvalgets anbefaling. Sterkere representasjon fra arbeidslivet i styrene vil også sikre arbeidslivets posisjon i fagskolenes styringsstruktur.

Det følger allerede av fagskoleloven at undervisningspersonale og studenter skal være representert i styrene for offentlige og private fagskoler, samt at administrativ og faglig ledelse skal ansettes av styret. Dersom utvalget mener at studenter og ansatte bør bli fullverdige styremedlemmer, slik det er i høyere utdanning, forutsetter det at fagskolene har profesjonelle styrer og ledelse som kan forsvare å pålegge studentrepresentanter økonomisk og juridisk ansvar i styret. Vi mener derfor at et slikt krav bør begrenses til institusjonsakkreditererte skoler.

Lovfestet krav om praksis i all fagskoleutdanning

Utvalget anbefaler at det stilles lovfestet krav om praksis i all fagskoleutdanning, forutsatt en bred definisjon av praksisbegrepet. Utvalgets definisjon av praksis innebærer praktisk læring knyttet opp mot arbeidslivet, men som ikke nødvendigvis må inkludere utplassering i bedrift.

Slik praksisbegrepet benyttes i fagskolesektoren i dag, innebærer det at studentene skal prøve seg på en arbeidsplass utenfor skolen, i en arbeidslignende situasjon. NOKUT mener det ikke er fornuftig å lovfeste et krav til praksis etter en definisjon som ikke benyttes i sektoren i dag. Det er læringsutbyttet for utdanningen som må avgjøre om og i hvilken grad praksis bør inngå i utdanningen, samt hvilken type praksis som egner seg. NOKUT kan imidlertid ved sakkyndig vurdering stille krav til praksis for bestemte utdanninger.

Styrking av fagmiljøet ved fagskolene

Utvalget anbefaler at

- myndighetene skjerper kvalifikasjonskravet til undervisningspersonell i fagskolen, slik at det inneholder fagkompetanse, relevant og oppdatert yrkeserfaring og pedagogisk/didaktisk kompetanse
- det legges til rette for at undervisningspersonell i fagskolene kan ta yrkespedagogisk utdanning

Det er et paradoks, som utvalget også påpeker, at det stilles strengere krav til undervisningspersonalet i videregående opplæring enn det stilles til undervisningspersonalet som underviser i fagskolen - på nivået over vgo. NOKUT deler utvalgets syn på at det er et tydelig behov for skjerpede kompetansekrav til fagskolenes fagmiljø. Vi understreker at det må stilles krav om fagkompetanse og utdanningsfaglig kompetanse både til den enkelte faglærer og til det samlede fagmiljøet. Dette vil være et helt sentralt tiltak for å heve kvaliteten i utdanningen, og kan også bidra til å øke fagskolens anseelse.

Det er ikke problematisert i utredningen at det ikke er stilt krav til at fagpersonalet må være ansatt ved fagskolen. Vi mener at skjerpede kompetansekrav også bør følges av strengere minstekrav til ansettelsesforhold for undervisningspersonell i fagskolen. Dette for å bidra til solide fagmiljøer ved den enkelte skole, som består over tid uavhengig av vekslende studenttilgang og frafall.

Forskning på fagskole

Utvalget anbefaler at staten bevilger midler til å styrke kunnskapsgrunnlaget om fagskolen gjennom økt forskningsinnsats.

Kunnskapsgrunnlaget om fagskolesektoren er fortsatt begrenset, og sterkere forskningsinnsats på fag- og yrkesutdanning er viktig for å gi økt kunnskap både om fagskolens betydning, og om hva som bidrar til å styrke kvaliteten og relevansen i fagskoleutdanningene. Utvalget går ikke inn på hvordan en slik forskningsinnsats kan organiseres. Det er viktig at kunnskapsbehovet for fagskoleforskning defineres etter innspill fra de instansene som har behov for det, som fagskolene selv, nasjonalt fagskoleråd og NOKUT.

Ny finansieringsordning

Utvalget anbefaler å innføre en statlig tilskuddsordning som fullfinansierer fagskoleutdanningene. Finansieringsordningen skal bestå av tre hovedelementer: Grunnbevilgning, resultatbevilgning og utviklingsmidler.

I NOKUTs tilsynsarbeid ser vi at trygg og god finansiering er viktig for kvalitet i utdanningen. God økonomi kan gi handlingsrom til å drive gode skoler, også for små institusjoner. Veia - Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører - er et godt eksempel på det. Den foreslåtte finansieringsordningen skal belønne kvalitet i fagskolene gjennom resultatbevilgning, som premierer fagskoler for antall uteksaminerte kandidater. Videre skal ordningen gi insentiv til kvalitetsutvikling gjennom utviklingsmidler som skal være direkte rettet mot utviklingstiltak. NOKUT mener på denne bakgrunn at finansieringsordningen utvalget anbefaler vil stimulere til kvalitetsheving i sektoren.

Dimensjonering av studieplasser

Utvalget foreslår

- at antall studieplasser i fagskolene bør dimensjoneres gjennom en opptaksramme og tildeling av studieplasser på bakgrunn av dokumenterte kompetansebehov og innspill fra Nasjonalt fagskoleråd, nasjonale fagråd og politisk styring
- at det tildeles en andel strategiske, frie studieplasser som fagskolene selv kan fordele eller benytte til opprettelse av nye tilbud ved behov, for å opprettholde en dynamikk i fagskoletilbudet

Dimensjonering av studieplasser på grunnlag av dokumenterte kompetansebehov vil bidra til at fagskolene i enda større grad tilpasses samfunnets behov for kompetanse. Arbeidslivet må spille en viktig rolle i en slik dimensjonering av fagskoleutdanning. En andel frie studieplasser vil videre kunne bidra til fleksibilitet i sektoren ved at utdanningstilbud raskt kan opp- eller nedskaleres i takt med omskiftninger i arbeidslivets behov.

Terje Mørland
Direktør

Øystein Lund
Tilsynsdirektør